

ОСОБИСТІТЬ ВИКЛАДАЧА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

*Белікова О.В., Бессонова Н.М., Греул О.О., Дитюк С.О.
(м. Харків)*

Метою статті є аналіз діагностики професійних компетенцій викладача мовної підготовки іноземних громадян, а також визначення ролі цієї діагностики в системі професійного моніторингу. У статті виділені ключові компетенції, якими повинен користуватися сучасний викладач, що навчає фахівців із вищою технічною освітою, а саме професійно-орієнтованих спеціалістів з використанням компетентнісного підходу та пошуку нових методологічних моделей підготовки студентів ЗВО.

Досліджено й обґрунтовано теоретичні основи діагностики результатів формування професійних компетенцій педагогів із мовної підготовки в закладах вищої освіти.

Успіхи в навчанні й вихованні учнів визначаються безліччю вагомих чинників: методикою навчання й виховання, індивідуально-психологічними особливостями учнів, рівнем їх розвитку. Ключовою фігурою навчально-виховного процесу є особистість викладача: його наукова, методична та психолого-педагогічна компетентність. Реалізація поставлених завдань викладачем закладу вищої освіти можлива лише за умови достатнього рівня сформованості його професійної компетенції, а з огляду на функціональну різноаспектну професійну діяльність вузівського викладача слід говорити про цілий комплекс компетенцій (предметну, психологічну, педагогічну, методичну, професійно-комунікативну), які забезпечують готовність педагога до вирішення професійних завдань.

Сукупність професійно обумовлених якостей викладача визначається як професійна готовність до педагогічної діяльності. Система професійно обумовлених вимог до педагога становить професіограму викладача. До теперішнього часу накопичено багатий досвід побудови професіограми викладача, який дозволяє об'єднати фахові вимоги в три основні групи, що є взаємопов'язаними і доповнюють одна одну: загальногромадянські якості; якості, що визначають специфіку професії викладача; спеціальні знання й навички.

Ключові слова: компетентнісний підхід, особистість викладача мовної підготовки, педагогічна діагностика, професіографічний моніторинг, професійна компетенція.

Белікова Е.В., Бессонова Н.Н., Греул О.А., Дитюк С.А. Личность преподавателя языковой подготовки как основа профессиональной компетенции. Целью статьи является анализ диагностики профессиональных компетенций преподавателя языковой подготовки иностранных граждан, а также определение роли и места диагностики в системе профессиографического мониторинга. В статье выделены ключевые компетенции преподавателя, обучающего студентов технических специальностей с использованием

компетентностного підходу і з пошуком нових концептуально-методологічних моделей підготовки спеціалістів з вищим технічним образованием.

Фактори, що визначають успіхи в навчанні і вихованні учасників – це методика навчання і виховання, індивідуально-психологічні особливості учасників, рівень їх розвитку. Особа викладача є ключовою фігурою навчально-виховального процесу, а саме його наукова, методична і психолого-педагогічна компетентність. Враховуючи функціональну різноаспектність професійної діяльності викладача вищого навчального закладу, реалізація поставлених перед викладачем вищої школи завдань можлива лише при достатньому рівні сформованості його професійних компетенцій. В даний час виділяється цілий комплекс компетенцій (предметна, психологічна, педагогічна, методична, професійно-комунікативна), які забезпечують готовність викладача до вирішення професійних завдань.

Професіограму викладача складає система професійно обумовлених вимог до педагога, сукупність яких визначається як професійна готовність до педагогічної діяльності. Побудова професіограми викладача дозволяє об'єднати професійні вимоги в три взаємопов'язані і доповнюють одна одну групи: громадянські якості; якості, що визначають специфіку професії викладача; спеціальні знання і навички.

Ключові слова: компетентний підхід, особа викладача мовної підготовки, педагогічна діагностика, професіографічний моніторинг, професійна компетенція.

Olena Bielikova, Natalya Bessonova, Olga Greul, Svitlana Dytiuk. Personality of a language teacher as a foundation of professional competence. The article analyzes the concept of monitoring of the professional competencies of a teacher, defines the role and place of diagnosis in the system of professional monitoring, highlights a teacher's competence in teaching foreign students of technical specialties. The competence approach is connected with the search for new conceptual and methodological models for training specialists with higher technical education, the quality of vocational training, and defining the key competencies that a modern teacher should have.

The objective of the article is to research and justify theoretical foundations for diagnostics of results of forming professional competencies of language teachers for foreign students in technical universities.

Interaction of the teacher and the student undergoes significant transformations reflecting socio-economic changes in Ukraine, improvement of higher professional education system in the process of introducing new requirements and standards of education. These new developments, in the first place, concern the perception of the teacher, the system of role expectations regarding the leading qualities of the teacher.

The increasing attention to the issues of diagnosing a level of proficiency of language teachers as a modern trend requires not only scientifically-based tools for continuous measurement, analysis, and improvement of evaluation of educational results of students' vocational training but also a new look at the system of pedagogical diagnostics. System diagnostics based on a competent approach should become a key

component of monitoring the quality of vocational training of language teachers in technical universities.

For Ukrainian and foreign students image of their teacher consists of many subjective factors of perception and includes several groups of qualities: personal qualities, that characterize the teacher as a person; professional qualities, that characterize the teacher's professional level; and social qualities, that characterize the teacher's communicative skills and their ability to "stay in touch" with students. Effectiveness and optimization of the teaching process for Ukrainian and foreign students depend both on the teacher's pedagogical skill and on his or her character.

Key words: competence approach, pedagogical diagnostics, profессиogram, professional competence, teacher's personality in language teaching.

Постановка проблеми. В умовах соціально-економічних змін в Україні, вдосконалення системи вищої професійної освіти, в процесі впровадження нових вимог і стандартів навчання відбуваються значні трансформації у взаємодії викладача та студента. Зміни, в першу чергу, стосуються сприйняття викладача студентами, видозмінюється система ролевих очікувань щодо провідних якостей педагога. Саме тому одним із **актуальних** у сучасних педагогічних дискусіях стає питання щодо особистості педагога, його професійної діяльності, вимог, що висуваються до нього.

Метою статті є обґрунтування теоретичних основ діагностики рівня сформованості професійних компетенцій викладачів мовної підготовки іноземних громадян у закладах вищої освіти.

Враховуючи специфіку процесу навчання мови іноземних студентів, зауважимо, що викладач мовної підготовки іноземних громадян:

- повинен володіти знаннями не тільки в галузі методики викладання мови, але й культури країни, представниками якої є студенти, що вивчають мову;

- є носієм культури країни мови, що вивчається;

- в освітньому процесі виконує функції носія не тільки вітчизняної, а й зарубіжної культури, звертаючи увагу студентів на різні аспекти культури інших країн, сприяє їх залученню до цінностей культур різних народів;

- повинен володіти культурою мови, що виражається в правильності мовлення, необхідному виборі для конкретної мети мовних засобів (точність, чистота, виразність, багатство та різноманітність мовлення), в дотриманні правил мовленнєвого етикету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблема рівня сформованості професійної компетенції викладача є багатоаспектною. Питання фахово значущих якостей педагога досліджували такі вчені як І. Зімня, І. Зязюн, І. Подласий, В. Сластенін, Е. Клімов, М. Харламов та інші [2: 258]. Головні думки, які об'єднують точки зору цих досліджень, полягають у тому, що викладач закладу вищої освіти – це особистість, яка за змістом своєї професійної діяльності повинна володіти такою сукупністю професійних якостей: бути вченим, педагогом-практиком, вихователем, психологом, володіти технологією освітнього процесу та забезпечувати органічне об'єднання в процесі навчання освітньої, наукової та інноваційної діяльності [2; 7; 9].

Сукупність професійно обумовлених якостей педагога визначається як професійна готовність до педагогічної діяльності [5]. У її складі правомірно виділити, з одного боку – психологічну, психофізичну та фізичну компетентність, а з іншого – науково-теоретичну та практичну підготовленість як основу професіоналізму. Система професійно обумовлених вимог до педагога становить зміст професійної обізнаності викладача. Дотепер накопичений багатий досвід у побудові системи професійної компетенції викладача, який дозволяє об'єднати професійні вимоги у три основні групи, що взаємопов'язані та доповнюють одна одну: загальногромадянські якості; якості, що визначають специфіку професії викладача; спеціальні знання та навички [5].

Т. Ткачова акцентує увагу на особистісних якостях викладача як основоположних, що впливають на якість професійної підготовки випускників ЗВО. «Вплив педагога складається з прояву його професійних якостей як людини, яка добре знає свій предмет, і впливу його особистості, духовності, емоційності. При цьому особистісні якості набагато важливіші для студента, ніж професійні» (переклад наш – О.Б., Н.Б. та ін.) [10].

Т. Руднева додає до змісту професійної компетенції викладача когнітивний компонент і практичні навички [8].

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу щодо вищенаведених дефініцій, ми дійшли висновку, що науковці виділяють такі компетенції викладача [2; 3; 4; 5; 9; 10]:

1. Загальногуманітарна компетенція. Проблеми міжкультурної комунікації можуть бути ефективно вирішені лише за умов сформованості достатнього рівня загальногуманітарної компетенції.

2. Лінгвістична компетенція. Комплекс знань системи мови, що вивчається, є провідною компетенцією викладача мовної підготовки.

3. Психологічна компетенція. Навчання мови буде успішним, якщо викладач буде враховувати індивідуально-особистісні особливості студентів; психологію педагогічної діяльності, навчально-педагогічного співробітництва та спілкування.

4. Педагогічна компетенція. Знання фундаментальних педагогічних концепцій, законів і закономірностей, основних педагогічних категорій і понять, прикладні знання про загальну методикау навчання дозволять оптимізувати процес навчання.

5. Методична компетенція полягає в знанні теорій, концепцій, методичної системи навчання мови іноземних студентів; у володінні метамовою, системою понять; у знанні та володінні методами та прийомами навчання мови.

6. Професійно-комунікативна компетенція, яка передбачає вміння встановити педагогічно оптимальні стосунки з усіма учасниками навчально-педагогічного процесу, що є умовою його ефективності.

Виклад основного матеріалу. Для визначення характеристик особистості викладача, які є значущими для студентів Харківського національного університету будівництва та архітектури (ХНУБА), було проведено опитування «Викладач очима студентів». У ньому взяли участь українські й іноземні студенти будівельного й архітектурного факультетів вищеназваного університету. Для вивчення професійної компетентності сучасного викладача були поставлені певні **завдання**, а саме передбачалося визначити:

1) загальні уявлення іноземних й українських студентів про вимоги, що висуваються до викладача закладу вищої освіти;

2) найбільш значущі для іноземних й українських студентів характеристики професіограми викладача;

3) динаміку уявлень про образ викладача закладу вищої освіти в оцінках іноземних й українських студентів на різних курсах навчання.

Дослідження проводилося в кілька етапів. На першому етапі студентам пропонувалося закінчити речення: «Сучасний викладач ЗВО повинен бути...», використовуючи власні формулювання. Після опрацювання результатів опитування складено список значущих для студентів характеристик особистості викладача, що показало наявність двох основних груп якостей: професійних та особистісних.

Згідно з результатами опитування іноземні студенти вважають, що викладача повинні характеризувати такі якості: професіоналізм (використовувалися формулювання «добре пояснювати», «зрозуміло пояснювати», «пояснювати складні питання», «пояснювати просто», «добре відповідати на питання»), риторична майстерність («цікаво розповідати», «хороша мова», «вибирати прості речення», «говорити чітко»), комунікабельність («добре спілкуватися», «спілкуватися шанобливо», «культурно спілкуватися», «бути близько до студента», «дружити зі студентами»), широкий кругозір («відкритий розум», «розумний», «багато знати»), знання навчального предмета («знати предмет», «глибокі знання»), доброзичливість («добрий», «добрі стосунки зі студентами», «хороший характер», «допомагати студенту»), вміння володіти собою («не кричати», «не знущатися», «спокійний», «терплячий»), інтернаціоналізм («не бути расистом», «розуміти, що всі студенти рівні: українські та іноземні»), толерантність («поважати нашу культуру», «поважати нашу релігію»), зовнішній вигляд («гарний», «акуратний»), емпатія («допомагати студенту»), вимогливість, об'єктивність, шанобливе ставлення до студента.

Найбільш частотні характеристики викладача, які були надані іноземними та українськими студентами, представлені в табл. 1.

Таблиця 1. Характеристики викладача, які були надані іноземними та українськими студентами

№ п/п	Характеристики, надані українськими студентами	Характеристики, надані іноземними студентами
1	знати свій предмет – 65%	не бути расистом, поважати нашу культуру, релігію – 60%
2	розуміти – 50%	добре пояснювати – 55%
3	комунікабельний – 45%	знати предмет – 40%
4	бути вимогливим та об'єктивним – 45%	розумний – 38%
5	вміти дохідливо пояснювати – 45%	терплячий, спокійний – 33%
6	вміти утримувати увагу студентів – 38%	мати добрі стосунки зі студентами – 30%,
7	ерудований – 30%	комунікабельний – 30%
8	добрий – 20%	добрий – 20%
9	з почуттям гумору – 15%	поважати студента – 27%

Порівняльна характеристика ранжирування якостей викладача студентами молодших курсів представлена в табл. 2.

Таблиця 2. Характеристики викладача, які були надані студентами молодших курсів

№ ран-гу	Характеристики, надані українськими студентами	Характеристики, надані іноземними студентами
1	доброзичливість – 83 %	шанобливе ставлення до студента – 95 %
2	чуйність – 75 %	інтернаціоналізм – 85 %
3	взаєморозуміння – 68 %	доброзичливість і комунікабельність – 67 %
4	співпереживання – 46 %	вміння зрозуміло пояснювати – 65 %

Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти...

5	співчуття – 35 %	розуміти студента – 32 %
6	справедливість – 27%	допомагати студенту – 30%

Ранжирування якостей викладача студентами старших курсів подано в табл. 3:

Таблиця 3. Характеристики викладача, які були надані студентами старших курсів

№ ран-гу	Характеристики, надані українськими студентами	Характеристики, надані іноземними студентами
1	глибоке знання предмета – 95%	добре знання предмета і вміння пояснювати – 85 %
2	риторична майстерність – 85%	шанобливе ставлення і доброзичливість – 69%
3	вміння поєднувати в методиці викладання теоретичні знання і практичний досвід – 72%	вміння володіти собою – 58%
4	широкий кругозір – 70%	об’єктивність оцінювання знань студента – 55%
5	прагнення до саморозвитку – 50%	зовнішній вигляд – 45%
6	об’єктивність – 48%	інтернаціоналізм – 40 %

Порівняльний аналіз найбільш частотних характеристик викладача, що були надані іноземними та українськими студентами, показав, що українські студенти виділяють рівною мірою професійні й особистісні якості, в той час як іноземні студенти виокремлюють здебільшого особистісні характеристики викладача, акцентуючи увагу на інтернаціоналізмі й толерантності. Хороший викладач, на думку іноземних студентів, повинен розуміти і приймати цінності інших культур і світоглядів, бути толерантним до інокультурних поглядів, почуттів, поведінки, до особливостей народів, націй і релігій.

Українські та іноземні студенти молодших курсів надають особливого значення не стільки професійним якостям, науковому рівню, глибині знань викладача, скільки його ставленню до самих студентів: для студента-першокурсника важливо, як із ним

спілкуються, наскільки доброзичливий, терплячий і тактовний викладач у спілкуванні. Оцінюючи образ сучасного викладача, вони більшою мірою орієнтуються на його особистісні якості, доброзичливість і поважність у стосунках між студентом і викладачем.

Українські студенти 3, 4, 5 курсів рівною мірою оцінюють професійні й особистісні якості викладача. Надаючи пріоритет «глибокому знанню предмета», «риторичній майстерності», «вмінню поєднувати в методиці викладання теоретичні знання і практичний досвід», студенти виділяють і особистісні якості, що характеризують інтелект викладача та його об'єктивність.

Іноземні студенти старших курсів акцентують увагу на професійних якостях викладача, крім того, велике значення надають індивідуально-особистісним характеристикам. Серед особистісних якостей іноземні студенти 3 – 5 курсів виділяють якості, що визначають міжособистісну взаємодію: шанобливе ставлення, доброзичливість, вміння володіти собою, об'єктивність оцінювання, зовнішній вигляд, інтернаціоналізм.

Отже, для українських та іноземних студентів образ викладача вищої школи визначається багатьма суб'єктивними факторами його сприйняття студентами й складається з кількох груп якостей: індивідуально-особистісних, що характеризують педагога як особистість; професійних, що характеризують його професійну діяльність; соціальних, що характеризують комунікативні якості викладача, взаємодію з учасниками освітнього процесу. Ефективність і оптимізація процесу навчання українських та іноземних студентів залежать як від педагогічного професіоналізму, так і від індивідуально-психологічних і характерологічних особливостей викладача. Взаємодія стає більш ефективною, якщо між викладачем і студентами встановлюються довірчі відносини, що створюють умови для розкриття особистісного потенціалу студентів. У кожному випадку взаємодії викладача з конкретною групою студентів значний вплив мають його особистісні характеристики: професіоналізм, науковий потенціал, індивідуально-психологічні особливості, культура і світогляд, що сприяє здійсненню багатосторонньої комунікації, ефективним суб'єкт-суб'єктивним відносинам учасників освітнього процесу, інтерактивному діалогу, реалізації стратегій співдружності й співтворчості його учасників.

Інтелектуальний потенціал викладача, його загальна і професійна культура, риторична майстерність і зацікавленість в успіху студента повинні стати дієвим інструментом формування мовної та професійної особистості, своєрідною протиотрутою впливу масової субкультури.

Мова викладача також має бути еталоном, про це красномовно свідчать результати проведеного експерименту: неабияку роль для студента відіграє риторична майстерність викладача.

Висновки. Отже, посилення уваги до питань оволодіння викладачем мовної підготовки професійними компетенціями на сучасному етапі потребує не тільки науково-обґрунтованого інструментарію щодо постійного вимірювання, аналізу й удосконалення оцінювання навчальних результатів професійної підготовки студентів, але й нового погляду на систему педагогічної діагностики. Системна діагностика на підставі компетентнісного підходу повинна стати ключовим і наскрізним компонентом моніторингу якості професійної підготовки фахівців мовної підготовки в закладах вищої освіти технічного напрямку.

Перспективи подальших досліджень. Метою подальших досліджень є розкриття сутності та структури складників системи діагностики професійних компетенцій; визначення інваріантного та варіативного складників професійної компетенції викладача мовної підготовки іноземних громадян; обґрунтування моделі та методики застосування системної діагностики професійних компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева Г.М. Социальная психология: учеб. для высш. учеб. заведений. 5-е изд., испр. и доп. Москва: Аспект. Пресс, 2014. 362 с.
2. Зимняя И.А. Педагогическая психология: учебник для вузов. 3-е изд., доп. Москва: Моск. психол.-соц. ин-т; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2014. 448 с.
3. Компетентностный подход в современном образовании: мировой опыт и украинские перспективы: Библиотека по образовательной политике / под общ. ред. О.В. Овчарук. Москва: К.И.С., 2012. 112 с.
4. Компетентность саморазвития специалиста: педагогические основы формирования в высшей школе / науч. ред. Н.В. Кичук. Измаил: ИГГУ, 2014. 236 с.

5. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 470 с.
6. Панина С.В., Макаренко Т.А. Самоопределение и профессиональная ориентация учащихся: учебник и практикум для академ. бакалавриата. 3-е изд., испр. и доп. Москва: Юрайт, 2017. 312 с.
7. Подласий И.П. Педагогика. Москва: ВЛАДОС, 2015. 398 с.
8. Руднева Т.И., Астахова С.В., Лапшова Е.С. Профессиональная подготовка специалистов гуманитарного профиля: монография. Самара: Изд-во «Самарский университет», 2014. 249 с.
9. Слостенин В.А., Исаев И.Ф., Шиянов Е.Н. Педагогика: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. В.А. Слостенина. Москва: Школа-Пресс, 2015. 512 с.
10. Ткачова Т.М. Роль личности в обеспечении качества профессиональной подготовки выпускников вуза: учебное пособие. Москва: МАДИ. 2015. 76 с.

REFERENCES

- Andreeva, G.M. (2014). *Socialnaja psihologija [Social psychology]*. Moscow: Aspekt Press [in Russian].
- Zimnjaja, I.A. (2014). *Pedagogicheskaja psikhologija [Pedagogical psychology]*. Moscow: Mosk. psikhol.-sots. in-t; Voronezh: NPO "MODEK" [in Russian].
- Ovcharuk, O.V. (Ed.). (2012). *Kompetentnostnyj podhod v sovremennom obrazovanii: mirovoj opyt i ukrainskie perspektivy: Biblioteka po obrazovatelnoj politike [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian prospects: Library for educational policy]*. Moscow: K.I.S. [in Russian].
- Kichuk, N.V. (Ed.). (2014). *Kompetentnost samorazvitija specialista: pedagogicheskie osnovy formirovanija v vysshej shkole [Competence of the specialist's self-development: pedagogical foundations of formation in higher education]*. Izmail: IGGU [in Russian].
- Ortynskij, V.L. (2017). *Pedagogika vishhoyi shkoly [Pedagogy of the high school]*. Kyiv: Centr uchbovoyo literatury [in Ukrainian].
- Panina, S.V. and Makarenko, T.A. (2017). *Samoopredelenije i professionalnaja orientatsija uchashhihsja: uchebnik i praktikum dlja akadem. bakalavriata [Self-determination and professional orientation of students: textbook and workshop for academic undergraduate]*. Moscow: Yurayt [in Russian].
- Podlasij, I.P. (2015). *Pedagogika [The pedagogy]*. Moscow: VLADOS [in Russian].
- Rudneva, T.I., Astakhova, S.V. and Lapshova, E.S. (2014). *Professionalnaja podgotovka spetsialistov gumanitarnogo profilja [Professional training of*

- specialists of humanitarian profile*]. Samara: Izd-vo "Samarskii universitet" [in Russian].
- Slastenin, V.A., Isajev, I.F. and Shiyarov, Ye.N. (2015). *Pedagogika [The pedagogy]*. Moscow: Shkola-Press [in Russian].
- Tkachova, T.M. (2015). *Rol lichnosti v obespechenii kachestva professionalnoj podgotovki vypusknikov vuza [The role of the individual in ensuring the quality of vocational training of university graduates]*. Moscow: MADI [in Russian].

Стаття надійшла до редакції: 25.07.2019

Белікова Олена Віталіївна, старший викладач кафедри української мови та мовної підготовки іноземних громадян Харківського національного університету будівництва та архітектури (61002, Харків, вул. Сумська, 40); e-mail: belikova.lenochka@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-8580-112X>.

Беликова Елена Витальевна, старший преподаватель кафедры украинского языка и языковой подготовки иностранных граждан Харьковского национального университета строительства и архитектуры (61002, Харьков, ул. Сумская, 40); e-mail: belikova.lenochka@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-8580-112X>.

Olena Bielikova, Assistant Professor, Ukrainian and Language Training Department for Foreign Citizens, Kharkiv national university of civil engineering and architecture (61002, Kharkiv, 40 Sumska st.); e-mail: belikova.lenochka@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-8580-112X>.

Бессонова Наталія Миколаївна, старший викладач кафедри української мови та мовної підготовки іноземних громадян Харківського національного університету будівництва та архітектури (61002, Харків, вул. Сумська, 40); e-mail: khnuba.ukrmova@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-3907-7027>.

Бессонова Наталья Николаевна, старший преподаватель кафедры украинского языка и языковой подготовки иностранных граждан Харьковского национального университета строительства и архитектуры (61002, Харьков, ул. Сумская, 40); e-mail: khnuba.ukrmova@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-3907-7027>.

Natalya Bessonova, Assistant Professor, Ukrainian and Language Training Department for Foreign Citizens, Kharkiv national university of civil engineering and architecture (61002, Kharkiv, 40 Sumska st.); e-mail: khnuba.ukrmova@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-3907-7027>.

Греул Ольга Олександрівна, старший викладач кафедри української мови та мовної підготовки іноземних громадян Харківського

національного університету будівництва та архітектури (61002, Харків, вул. Сумська, 40); e-mail: khnuba.ukrmova@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-8692-907X>.

Греул Ольга Александровна, старший преподаватель кафедры украинского языка и языковой подготовки иностранных граждан Харьковского национального университета строительства и архитектуры (61002, Харьков, ул. Сумская, 40); e-mail: khnuba.ukrmova@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-8692-907X>.

Olga Greul, Assistant Professor, Ukrainian and Language Training Department for Foreign Citizens, Kharkiv national university of civil engineering and architecture (61002, Kharkiv, 40 Sumska st.); e-mail: khnuba.ukrmova@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-8692-907X>.

Дитюк Світлана Олексіївна, старший викладач кафедри української мови та мовної підготовки іноземних громадян Харківського національного університету будівництва та архітектури (61002, Харків, вул. Сумська, 40); e-mail: Svetlanadytiuk@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-1025-2071>.

Дытюк Светлана Алексеевна, старший преподаватель кафедры украинского языка и языковой подготовки иностранных граждан Харьковского национального университета строительства и архитектуры (61002, Харьков, ул. Сумская, 40); e-mail: Svetlanadytiuk@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-1025-2071>.

Svitlana Dytiuk, Assistant Professor, Ukrainian and Language Training Department for Foreign Citizens, Kharkiv national university of civil engineering and architecture (61002, Kharkiv, 40 Sumska st.); e-mail: Svetlanadytiuk@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0002-1025-2071>.